

Mitä meidän oli tehtävä

TUUKKA TAMMI

Liiketutkimus taitaa olla muo-
dissa: Suomessa on pienen ajan
sisään ilmestynyt useampikin
yhteiskunnallisia liikkeitä käsit-
televä kirja. Yksi näistä on Tom-
mi Hoikkalan, Sofia Laineen ja
Jyrki Laineen toimittama *Mi-
tä on tehtävä? Nuorison kapi-
nan teoriaa ja käytäntöä*. Kysees-
sä on 20 artikkelin rehevä koko-
elma, jossa tarkastellaan nuori-
soaktivismia ja nuorison kapi-
naa eri vuosikymmeninä. Kir-
ja pyrkii yhdistämään teoreettis-
ta ja omakohtaista tarkastelua,
ja juuri tässä on tämän opuk-
sen omin luonne: monet artik-
keleista ovat joko omakohtai-
sia selontekoja aktivismivuosis-
ta tai sitten yksittäisten aktivis-
tien haastatteluihin perustu-
via vastarinnan kuvauksia. Laa-
jempaa ilmiötä pyritään siis ku-
vaamaan yksilön kokemuksen
kautta, kuten nykyjournalismissa.
Liiketutkimuksellisesti yksi-
lönäkökulma on kaksiteräinen
miekka, sillä kollektiivisen toi-
minnan laajempi yhteiskunnal-
linen konteksti jää helposti si-
vuosaan, mutta toisaalta ”se mi-
tä se oikeasti oli” tulee kuvatuksi
elävästi – tai kaunistellusti, ku-
ten tämän kirjan toisaalla arvi-
oinut skribentti esitti.

Poliittisia muistelmia tuleekin
lukea kriittisesti, ja lieene pal-
jolti kiinni lukijan asenteesta ja
omista kokemuksista kulloisen-
kin aktivismilajin suhteen, kuin-
ka ”objektiivisena” minkäkin
analyysin ottaa. Niin tai näin,
Mitä on tehtävä? -kokoelman
kapinatarinat ovat vähintäänkin
oivaa tutkimusaineistoa niissä
kuvattujen liikehdintöjen ulko-
puolisemmille analytikoille: lii-

ketutkijoiden Ron Eyermanin ja
Andrew Jamisonin termein juu-
ri ”liikeintellektuellien” sanomi-
set ja tekemisten ovat hedelmäl-
linen tapa päästä käsiksi liikkeen
kulttuuriseen pääomaan.

Kirjan ensimmäisessä artikke-
lissa Matti Virtanen kuvaa vuo-
den 1918 jälkeistä valkoista po-
liittista mobilisaatiota AKS:n pe-
rustajan Elmo Kailan henkilön
kautta. Virtanen kysyy, miksi
Kailasta olisi voinut tulla, mutta
ei tullut Suomen Hitleriä. Kirjan
toisessa ja varsin laajassa artikke-
lissa J. P. Roos selvittelee 60- ja
70-luvun vasemmistolaisuutta,
ensin tilastoaineistojen avulla,
mutta siirtyä pian kuvittamaan
analyysiaan kolmen henkilön,
Jörn Donnerin, Tommi Hoik-
kalan ja itsensä (”70-luvun ja
kommunismien touhuni”), po-
liittisen mobilisoitumisen kaut-
ta. Yksilöiden poliittista mobi-
lisoitumista kuvaa myös Sofia
Laineen artikkeli, joka paikkaa
tällaiseen tutkimukseen jäänyttä
naispoliitikon mentävää auk-
koa; Laine on haastatellut Vap-
pu Taipaleita, Eeva Kuuskoskea,
Satu Hassia ja Sirpa Pietikäistä
näiden aktivismihistoriasta.

Vahvimmin kapinansa minä-
maisemaa piirtävät Eeva Pelto-
nen (naisena taistolaisessa opis-
kelijaliikkeessä), Maarit Wager
(1980-luvun naisliike) ja An-
na Mäkelä (nykyfeminismi). Ja
vaikka eivät ehkä minä-muo-
toisia, niin omakohtaisia ovat
myös artikkelit Reilun kaupan
aktivismista (kirjoittajana rei-
lun kaupan aktivisti Sofia Lai-
ne), Maan ystävästä (kirjoitta-
jana yhdistyksen ex-puheenjoh-
taja Leo Stranius) ja travelleris-

Tommi Hoikkala & Sofia
Laine & Jyrki Laine (toim.)
Mitä on tehtävä?
Nuorison kapinan teoriaa
ja käytäntöä
Nuorisotutkimusverkoston/
Nuorisotutkimusseuran
julkaisuja 51
Loki-Kirjat, 2005
466 s.

mista (kirjoittajana pari vuotta
Aasiassa notkunut Artturi Krö-
ger) ja metsäbile-shamanismit-
ta (kirjoittajana DJ Max Lai-
ne). Kahden viimeksi mainitun
kulttuuripiirin yhteiskunnalli-
nen kapinaluonne on jokseen-
kin erilaista kuin muiden kirjas-
sa kuvattujen kapinallisuuksien
– molemmissa kapinametodi on
pikemmin yhteiskunnallisuus-
desta vetäytyminen (metsään tai
vinkuintiaan) kuin edes laajassa
mielessä poliittinen vaikuttami-
nen. Ehkä kyse on vanhan hip-
pi-ideologian uudesta kuosista:
”turn out, tune in, drop out” –
mutta vain viikonlopuksi tai Aa-
sian-reissun ajaksi, ja sitten taas
Nokialle koodaamaan ...

Kaikki kirjan artikkelit eivät
kuitenkaan ole omakohtaisia tai
yksilöiden näkökulmasta kirjoit-
tettuja. Vaikka Semi Purhonen
ilmoittaa olevansa itsekin attac-
lainen, hänen artikkelinsa kat-
soo Attac-liikettä riittävän etääl-
tä ja on tutkimuksellisesti kirjan
vahvimmaasta päästä. Hän tar-
kastelee Attacin jäseniä ja näi-
den taustoja ja kysyy, onko At-
tac sukupolviliike, sekä sitä, mi-
tä sukupolviliike oikeastaan tar-
koittaa.

Jaana Lähteenmaa liikkuu

omakohtaisuuden rajamailla pohtiessaan, missä kapinaa ”todella” on ja milloin se taas on tutkijoiden puolipakolla konstruimaa. Sen sijaan Kari Paakunaisen artikkeli ”anarkoitsehallinnollisista liikkeistä” on jo aidosti ulkopuolinen analyysi Kuokkavieraista ja muista vastaavista vuosituhannen vaihteesta esiin pompanneista ryhmittymistä. Myös Pia Lundbomin artikkeli yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista, Helena Helven artikkeli nuorten arvojen muutoksesta ja Juha Suorannan artikkeli hip hopin poliittisuudesta ovat kirjoituksia, joiden kohdalla tutkijoiden jäävyttä ei tarvitse pohtia.

Matti Virtasella on aloitusartikkelin lisäksi kokoelmasa myös toinen artikkeli, tai pikemmin viisisivuinen essee otsikolla *Miten SDP:n käy?* Essee on paitsi kiinnostava pohdinta SDP:n vetovoimasta 70-luvulla

syntyneen lamasukupolven keskuudessa myös intertekstuaalinen poliittisen historian knoppi: mitä aihepiiriä mahtokaan käsitellä vuonna 1902 julkaistu Leninin pamfletti *Mitä on tehtävä?*

Arto Lindholm kuvaa artikkelissaan vuosituhannen vaihteen globalisaatiokriittistä protestiaaltoa ja päätyy väittämään, että se, kuten niin moni muukin protestiaalto, tuli ja meni, kuihtui jo pois. Varmasti näinkin, mutta toisaalta liikkeiden elinkaarimalleissa onnistunutta protestia (jollainen em. protesti mielestäni oli) seuraa liikkeen ja sen tematiikan byrokratisoituminen, mitä Lindholm ei kommentoi. Syytä olisi, sillä globalisaatiokriittinen keskustelu tuskin on sammunut, se on pikemmin kabinettikelpoistunut. Presidentin tai työmarkkinahenkilön suulla lausuttu kritiikki ei vain näyttäydy protestiaaltona.

Kirjan päättää Hanna Salomäen artikkeli Tosi rakkaus odottaa -liikkeestä, jonka ideana siis on pidättäytyä nk. vaakamambosta ennen papin aamenta. Salomäen paljon julkisuutta saaneeseen väitöstutkimukseen pohjaava artikkeli todistaa osaltaan, ettei moraalisten ryhtiliikkeiden aika ole ohi: erilaiset vaihtoehtoihin elämäntapoihin kytkeytyvät ”ei-liikkeet” leviävät nuorten keskuudessa.

Mitä on tehtävä? -kokoelma on sekä metodisesti että aihepiireiltään kuin turhan paksuksi paisunut taikina, josta on kuitenkin paistunut ihan makoisia limppu. Kapinan ja aktivismin valinta käsitteelliseksi hiivaksi on ollut leipureilta ammattitaitoinen ratkaisu: niissä on arkisina mutta silti dynaamisina käsitteinä sopivasti sitkoa sitomaan hyvinkin erilaiset ainekset samaan taikinaan.

Monipuolisesti monikulttuurisuudesta

SEPPO PAANANEN

Monikulttuurisuudella tarkoitetaan yksinkertaistetusti sitä, että yhteiskunnassa elää rinnakkain monia kulttuuriltaan erilaisia ryhmiä. Siihen yksinkertaisuus loppuukin, koska nykymaailmassa monikulttuurisuus on hyvin kiistanalainen ja ristiriitainen ilmiö. Suomessa käsite tuo useimpien mieleen lähinnä maailmanmusiikin ja etenisen ruoan kaltaisia myönteisiä mielikuvia, mutta jo esimerkiksi Hollannissa monikulttuu-

risuus herättää ristiriitaisempia tunteita. Hollannissa, kuten monissa muissakin maallis-tuneissa länsimaissa, uskonnosta on jälleen tullut kulttuuristen ristiriitojen vakioselitys, jos jossakin konfliktissa on mukana muslimeja. Nykyisissä EU-maissa on 15 miljoonaa muslimia, ja 80 miljoonaa muslimia on odotamassa unioniin pääsyä Bulgariassa ja Turkissa.

Suomalaiset kulttuurintutkijat ovat noin kymmenen vuo-

Suomalainen vieraskirja
Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta
Toim. Anna Rastas & Laura Huttunen & Olli Löytty
Tampere: Vastapaino, 2005

den aikana julkaisseet lukuisia monikulttuurista käännettä pohtivia artikkeleita ja kirjoja. Viime vuonna kirjavirtaan liittyi *Suomalainen vieraskirja*, johon Anna Rastas, Lau-